

FÖGLÖ
KOMMUN

Arbetsplan

2023-2024

Föglö grundskola

Fastställd av bildningsnämnden 26.9.23 §92

Kerstin Lindholm
Utbildningschef

Innehåll

Inledning.....	2
1 Verksamhetsidé och värdegrund.....	3
1.1 Målsättningar för läsåret.....	3
2 Skolvisa uppgifter	4
2.1 Elevantal och klasser.....	4
2.2 Ledning, lärare och personal	5
2.3 Läsårets och skoldagens arbetstider	6
3 Trivselstadga.....	7
4 Undervisningsarrangemang.....	9
4.1 Undervisning utanför skolan	9
4.2 Helhetsskapande undervisningsarrangemang.....	11
4.3 Särskilda undervisningsarrangemang	13
4.4 Flexibel undervisning	13
4.5 Undervisning i särskilda situationer	14
4.6 Distansundervisning.....	15
5 Stöd för lärande och skolgång	16
5.1 Allmän pedagogiskt stöd	16
5.2 Specialpedagogiskt stöd.....	16
5.3 Mångprofessionellt stöd	17
6 Elevrådsarbete och elevdelaktighet	19
7 Timfördelning	20
7.1 Kursplaner tillvalsämnen.....	21

Inledning

I enlighet 12 § del III i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola ska alla grundskolor på Åland göra upp en arbetsplan inför varje läsår. I arbetsplanen ska innehållet för skolans undervisning och fostran preciseras och tydliggöras samt de metoder skolan använder för att uppfylla målsättningar och riktlinjer som slagits fast i lagen, förordningen och läroplanen beskrivas. Arbetsplanen sammanställs av rektorn eller föreståndaren i samråd med lärarna och den ska godkännas av den ansvariga nämnden i kommunen och tillställas landskapsregeringen för kännedom. Elevrådet ska få ta del av arbetsplanen och övriga planer och dokument innan de godkänns och få möjlighet att påverka de delar som direkt berör deras vardag.

I enlighet med ÅLp21 ska följande ingå i arbetsplanen:

- Beskrivning av skolans verksamhetsidé och värderingar
- Målsättningar för läsåret
- Trivselstadga (ordningsregler och kriterier för ansvar och samarbete)
- Förtydligande av skolspecifika undervisningsarrangemang under det kommande läsåret
- Beskrivning över hur helhetsskapande undervisning kommer att genomföras
- Beskrivning av distansundervisning
- Beskrivning av elevrådsarbete och elevers delaktighet
- Skolans timfördelning (enligt LR:s mall)
- Språkprogram
- Kursplaner för tillvalsämnen (enligt LR:s mall)
- Kontaktuppgifter och läraruppgifter

Följande ska vara digitalt tillgängligt på kommunens eller skolans hemsida eller liknande och uppdateras årligen:

- Elevhälsoplan (beslut nr 29 U2, ÅLR2021/837)
- Antimobbningsplan där förebyggande arbete mot mobbning ingår samt en beskrivning över hur arbetsgången går till vid eventuell mobbning/kränkning och en årsuppdaterad ansvarsfördelning i arbetsgången.
- Likabehandlingsplan
- ANDTS-plan (beslut nr 29 U2, ÅLR2019/31)
- Plan för hur samarbetet och övergången från barnomsorg till skola organiseras
- Plan för fostrande samtal och disciplinära åtgärder (beslut nr 30 U2, ÅLR2021/434)

1 Verksamhetsidé och värdegrund

Grundskolans grundläggande uppgift är att undervisa och skapa förutsättningar för elevens lärande. Hemmet har det huvudsakliga ansvaret för barnets uppfostran men grundskolans fostrande verksamhet stöder hemmen och vårdnadshavarna i att främja barnets utveckling och lärande samt att stärka elevens sociala färdigheter och sunda självkänsla. Det ligger i varje lärarens uppdrag att aktivt arbeta för att den gemensamma värdegrunden i skolan förverkligas. Alla som arbetar i skolan behöver reflektera över sin egen del som påverkare i skolan och ta till sig den värdegrund som formuleras i läroplanen för grundskolan på Åland.

I Föglö Grundskola har alla ett gemensamt ansvar för att vår skola ska vara en plats man gärna går till. Allas lärande, utveckling och välbefinnande möjliggörs med en sund självkänsla som grund. Självkänslan stöds genom att se och lyfta det positiva i alla. Genom varierade arbetsmetoder väcks intresse och lust för ett livslångt lärande. Genom att skapa ett tillåtande skolklimat strävar vi efter att alla ska känna sig trygga, sedda och uppskattade. Vi gläds över framgångar och betraktar inte misstag som misslyckanden. Vi lär oss tillsammans och av varandra. Delaktighet och kritiskt tänkande uppmuntras. Strävan är att utveckla förmågan att se saker ur andras perspektiv och utveckla empati. För att skapa förståelse för den åländska identiteten i en global värld lyfts den åländska kulturen, självstyrelsen och demilitariseringen. Samspelet mellan hem och skola är viktigt för skolans verksamhet.

1.1 Målsättningar för läsåret

Alla grundskolor ska inför varje nytt läsår planera vilka delområden i läroplanen man väljer att fokusera på under året. Vad man väljer att formulera som specifika målsättningar ska synas i skolans hela verksamhet under läsåret. Skolans specifika målsättningarna kan handla om att fokusera på områden som konstaterats vara utmanande i skolans interna utvärdering (t.ex. ett lågt läsintrasse kan leda till att man väljer att lyfta läsning eller ökad mobbing leder till att man fokuserar på förebyggande åtgärder för en trygg lärmiljö) eller teman som formulerats av landskapsregeringen som ska genomsyra (Åland 100, fokusområden inom implementeringen av läroplanen)

Vi fortsätter att vara en skola i rörelse genom att ha promenadraster varje dag samt uppmuntra till fysisk aktivitet.

Under det kommande läsåret kommer vi att fortsätta med temat om välmående och välbefinnande. Vi kommer att samarbeta med de övriga skärgårdsskolorna kring detta tema.

Vi kommer att uppmärksamma att vår skola har elever med en mängd olika hemspråk och jobba med ämnesövergripande områden gällande detta. En temadag om detta planeras till hösten.

Läsning är viktigt och det skall uppmuntras till detta i alla ämnen. På hösten kommer vi att ha två läsveckor där eleverna läser en lektion per dag i två veckors tid!

2 Skolvisa uppgifter

2.1 Elevantal och klasser

<i>Årskurs</i>	<i>Antal elever</i>
1	8
2	5
3	5
4	8
5	2
6	6
7	5
8	2
9	5

Årskurserna 1-2 undervisas tillsammans. I årskurs 2 går det två FBU-elever och de är integrerade i stor klass minst 5 lektioner per vecka.

I årskurs 3-4 sker undervisningen tillsammans 9 veckotimmar per vecka. Klasserna delas i matematik, bildkonst, slöjd, engelska och två lektioner svenska. I bildkonsten och slöjden för åk 3 är två FBU-elever integrerade en del av lektionerna. I åk 4 går en FBU-elev som integreras i stor klass 7 lektioner per vecka. I klassen ingår även elever i mångprofessionellt stöd vars undervisning i teoretiska läroämnena sköts av specialläraren.

Årskurserna 5-6 undervisas tillsammans i samtliga läroämnena under detta läsår.

Årskurserna 7-9 har gemensam undervisning i svenska, idrott, hemkunskap, bildkonst, geografi, biologi, hälsokunskap, religions- och livsåskådningskunskap, historia och samhällskunskap.

Årskurs 7-8 och 9 utgör egna undervisningsgrupper i finska, kemi, fysik, matematik och engelska. Slöjd, hemkunskap och musik undervisas i blandade grupper i ett periodiseringssystem beroende på vilken slöjdart elever i årskurs 9 valt. En lektion i veckan har enbart årskurs 7 engelska och då har årskurs 8-9 elevhandledning.

Tillvalsämnena och främmande språk läsas i blandade grupper från åk 7-9.

2.2 Ledning, lärare och personal

Lärare/ personal	kontaktuppgifter	ansvarsområde/undervisningsämne
Marika Eriksson	marika.eriksson@foglo.ax Tel. 050 5943198	Skolföreståndare matematik , fysik, kemi (åk7-9)
Pamela Willner	pamela.willner@foglo.ax	Klasslärare för åk 1-2 Finska (åk 5-6)
Cilla Sommarström	cilla.sommarstrom@foglo.ax	Vik. Klasslärare för åk 3-4, biologi i åk 7-9 ht2023
Susanne Hellström	susanne.hellstrom@foglo.ax	Tjänstledig klasslärare under höstterminen 2023
Maria Boström	maria.bostrom@foglo.ax	Klasslärare åk 5-6 Religion- och livsåskådningskunskap, geografi samt svenska (åk 7-9)
Caspian Boström	caspian.bostrom@foglo.ax	Vikarie för timläraren i engelska. Undervisar även tyska och hälsokunskap i åk 7-9
Kent Eriksson	kent.eriksson@foglo.ax	Klassföretåndare för åk 7-9. Timlärare i huvudsyssla. Musik (åk3-9) samhällslära, historia (åk7-9), finska (åk 7-9) elevhandledning (åk8-9) Elevkårens handledare.
Anna Sundblom- Westerlund	anna.sundblom- westerlund@foglo.ax	Timlärare i huvudsyssla i bildkonst och slöjd Arbetskyddsfullmäktige representant
Sara Strandberg	sara.strandberg@foglo.ax	Speciallärare
Josefin Hemmingsson	josefin.hemmingsson@foglo.ax	Timlärare i engelska, moderskapsledig under läsåret
Hanna Fellman	hanna.fellman@foglo.ax	Idrott (åk1-9), omgivningskunskap (åk1-2), tillvalsidrott samt tillvalet digitalt skapande, IKT ansvarig
Carina Strandell	carina.strandell@foglo.ax	FBU lärare
Ann-Iréne Dahlgren	ann-irene.dahlgren@foglo.ax Tel. 0457 3457278	Elevassistent
Marie Lagergren	marie.lagergren@foglo.ax	Elevassistent
Elina Kortelahti	elina.kortelahti@foglo.ax	Elevassistent
Boryana Ivanova	ivanovaboryana@gmail.com	Timlärare i franska
Hanna Nikula	hanna.nikula.97@gmail.com	Timlärare i spanska
Emilia Lundin	skol.kok@foglo.ax Tel. 50193	Kock och timlärare i hemkunskap
Britt-Marie Sundblom	skol.kok@foglo.ax Tel. 50193	Ekonomibiträde
Jonathan Olin	jonathanolin3@gmail.com	Lokalvårdare

2.3 Läsårets och skoldagens arbetstider

Höstterminen 2023	16 augusti -22 december
--------------------------	--------------------------------

Ledig dag	25 september
-----------	--------------

Höstlov	19-20 oktober
---------	---------------

Självständighetslov	6 december
---------------------	------------

Vårterminen 2024	9 januari - 7 juni
-------------------------	---------------------------

Sportlov v.8	19-23 februari
--------------	----------------

Påsklov	28 mars -1 april
---------	------------------

Första majlov	1 maj
---------------	-------

Lov Kr. himmelfärd	9-10 maj
--------------------	----------

Skoldagens arbetstider

En skoldag börjar kl.9 och slutar 13, 14 eller 14.50. Aktuella scheman finns i Wilma. Avvikande start- och sluttider kan förekomma vid studie- och simresor till fasta Åland, idrottsdagar samt terminernas första och sista dagar. Den lediga dagen den 25.9 beror på att lärarna är på fortbildning tillsammans med de övriga skärgårdslärarna.

3 Trivselstadga

För att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolan ska skolan ha en trivselstadga. Trivselstadgan ingår i arbetsplanen. I trivselstadgan formuleras ordningsregler samt kriterier för ansvar och samarbete.

Elevens förmåga till ansvar och samarbete ska bedömas genom handledande respons på uppförande i relation till de *kriterier som ställts upp i skolans trivselstadga*. Kriterierna för ansvar och samarbete ska grunda sig på skolans målsättningar för fostran, riktlinjerna för skolans verksamhetskultur och ordningsreglerna som ska finnas i arbetsplanen. Eleven och vårdnadshavarna ska få information om grunderna för bedömning av ansvar och samarbete.

Ansvar och samarbete anges i betyget som ett verbalt omdöme vid sidan av den övriga skalan för bedömning. Bedömning av ansvar och samarbete antecknas inte i avgångs- och skiljebetyget.

Trivselregler - Föglö grundskola

För att alla ska trivas i skolan behöver vi tänka på att:

- Vi respekterar varandra i skolan
- Vi ger oss själva och andra arbetsro
- Vi kommer i tid till lektionen och har med oss vårt skolmaterial
- Vi tar ansvar för vårt skolarbete
- Vi är artiga mot varandra
- Vi undviker kränkande ord och gester
- Vi tar väl hand om vår egen, andras och skolans egendom

Regler för mobiltelefoner:

- Åk 1-6 använder inte sina mobiler under skoltid.
- Åk 7-9 använder sina mobiler endast på innerasterna, eller på utsidan vid basketkorgarna där endast elever i åk 7-9 vistas. Övriga uteraster förvaras mobilerna utom synhåll.
- Vi förvarar våra ljudlösa mobiler utom synhåll på lektioner och i matsalen.
- Ansvarsfull användning av mobiltelefon i skolbilen är tillåten för elever i årskurs 7-9, t.ex. att lyssna på musik eller göra hemuppgifter som finns på den digitala lärplattformen.

Vid ett oönskat beteende följs handlingsplanen för fostrande samtal och disciplinära åtgärder.

Kriterier för försvarligt	Kriterier för nöjaktigt	Kriterier för gott	Kriterier för berömligt
Eleven kan inte uppföra sig i enlighet med skolans och klassens regler och uppvisar ett respektlöst beteende och har en negativ attityd.	Eleven känner till reglerna, men har ibland svårt att följa dem och uppvisar ibland ett respektlöst beteende.	Eleven uppför sig i enlighet med skolans och klassens regler och tar hänsyn och visar tolerans mot andra.	Eleven bidrar aktivt till att upprätthålla arbetsron och trivseln i skolmiljön och bryr sig om sitt eget och andras välmående
Eleven använder ett ovårdat språk.	Eleven använder ibland ett ovårdat språk.	Eleven använder ett sakligt språk	Eleven har ett gott språkbruk
Eleven stör arbetsron och samarbetar inte med andra.	Eleven stör ofta arbetsron och har svårt för att samarbeta.	Eleven ger arbetsro och kan samarbeta med andra.	Eleven bidrar till att upprätthålla arbetsron och tar ansvar för att samarbetet i gruppen fungerar.
Eleven missköter sina uppgifter och förströr material.	Eleven glömmer ofta att utföra sina uppgifter och tappar sitt material.	Eleven utför sina uppgifter och tar ansvar för sitt material.	Eleven tar ansvar för och värdesätter sina uppgifter och sitt material.
Eleven är upprepade gånger oärlig eller uppför sig våldsamt eller aggressivt.	Eleven visar för det mesta hänsyn.	Eleven är pålitlig och hjälpsam mot andra och uppför sig sakligt och vänligt.	Eleven är pålitlig, hjälpsam och trevlig mot andra.

4 Undervisningsarrangemang

Enligt 6 § del III LL (202:32) om barnomsorg och grundskola kan undervisningen i grundskolan bedrivas i form av allmänundervisning, specialundervisning och träningsundervisning. Undervisningen ordnas som närundervisning, distansundervisning och som verksamhet utanför skolan. Den huvudsakliga undervisningsformen i grundskolan är närundervisning. De skolspecifika undervisningsformerna under läsåret ska beskrivas i arbetsplanen.

4.1 Undervisning utanför skolan

Under läsåret kan följande verksamhet utanför skolan ordnas:

- Studiebesök och exkursioner
- Museibesök
- Utflykter i samband med temadagar
- Idrotts- och friluftsdagar
- Deltagande i Naturskolan
- Deltagande i Folkhälsans simundervisning
- Skolan kan delta i skolmästerskap och liknande arrangemang under förutsättningen att det ordnas utom skoltid.
- Biblioteksbesök
- Besök till konstnärer, hantverkare, gallerier

Studiebesök och exkursioner:

I olika ämnen kan eleverna under läsåret göra studiebesök. Vi besöker bl.a. gymnasialstadiets skolor, utbildningsmässor, konstutställningar, föreställningar och muséer.

En del av biologi- och miljöundervisningen består av naturexkursioner i närmiljön för åk 1-4 och åk 5-6 har naturskola på Sintings simstrand i augusti med temat Östersjön.

Under en aktivitetsdag i augusti med åk 1-2 och deras faddrar från åk 5-6 besöks sevärdheter i Degerby.

Kulturevenemang:

Teater Taimine besöker skolan med föreställningen "Skvaller" i november.

Högstadiet är med i projektet "Konsttestarna" då de besöker Jonas Wilén på Ålands Konstmuseum under hösten och Ålands musikinstitut under våren.

Lucia kommer att firas i skolan och med uppträdanden på Annagården.

Femmornas läsfest på biblioteket i Mariehamn kommer att besökas av åk 5-6 i mars.

Målet är att lågstadieelever kommer att uppträda vid Annagården med sång, en gång på hösten och en gång på våren.

Skolmusikfestivalen i Tammerfors 24-26.4.24 planerar att besöks av åk 5-9

Övriga kulturevenemang kan förekomma under läsåret

Ungdomsevenemang:

Skolans elever ges möjlighet att ta del av olika evenemang, tex besök av FSS, att delta i FSS:s elevriksdag, olika möten och aktiviteter med SKUNK.

Prova på-dag:

Åk 5-6 deltar i "Prova på-dag" arrangerad av bl.a. Ålands motionsförbund i september. Föglö deltar i samma grupp som de övriga skärgårdsskolorna.

Åk 3-4 deltar i "Prova på-dag" arrangerad av bl.a. Ålands motionsförbund under våren.

I samband med läsfesten för åk5-6 planeras ett besök vid GymnastikArena Åland tillsammans med de övriga skärgårdsskolorna.

Idrottsevenemang och friluftsdagar:

En friidrottsdag för hela skolan ordnas i början av september.

En slalomresa för åk 3-9 planeras till Germundö i februari/mars. Motsvarande tid har åk 1-2 en friluftsdag på Föglö.

Skolans UNICEF-runda ordnas i samband med valborg.

I slutet av vårterminen görs dagsutfärder med klasserna.

Praktisk arbetslivsorientering (PRAO):

Eleven i åk 9 har under läsåret två PRAO-perioder: vecka 37 och vecka 5. Eleven deltar då i ett arbete på en arbetsplats som hen själva i mån av möjlighet valt utgående från intresse och framtidsplaner. Även åk 8 har två dagars PRAO under vecka 5.

Under dagsverksdagen på hösten brukar högstadieeleverna hitta en arbetsplats för en dag och då får de även där pröva på ett yrke.

Folkhälsans simundervisning:

Alla elever åker in till Mariehamn eller Godby för att delat i denna simundervisning åk 5-9 en gång på hösten och en gång på våren, åk 1-4 åker två gånger på våren.

Lägerskola:

Lägerskola för åk 5-6 till Vårdö 22-24 maj 2024.

Biblioteksbesök:

Biblioteket besöks en gång per månad med årskurserna 1-6. Högstadiet besöker biblioteket en gång per termin.

Kyrkobesök:

Årskurs 1-2 gör under hösten ett studiebesök till kyrkan i samband med religions- och livsåskådningskunskapen.

Den 6.6.24 planeras en frivillig avslutningsandakt i kyrkan. De elever som inte deltar i kyrkobesöket erbjuds alternativ aktivitet i skolan tillsammans med lärare.

4.2 Helhetsskapande undervisningsarrangemang

För att kunna garantera att alla elever har möjlighet att få ta del av helhetsskapande undervisning ska alla skolor sträva efter att ha *minst ett helhetsskapande lärområde per läsår*. I skolans arbetsplan ska de ämnesövergripande lärområdenas mål och innehåll och hur de förverkligas preciseras. Den tidsmässiga omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleven får tid att fördjupa sig i innehållet och arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt. Skolorna kan även besluta om andra sätt att göra undervisningen mera helhetsskapande och beskriva dessa i arbetsplanen.

Målet med helhetsskapande undervisning är att göra det möjligt att förstå förhållandet mellan olika fenomen och på vilket sätt de är beroende av varandra. Helhetsskapande undervisning innebär samarbete mellan lärare och ämnesövergripande samarbete. Helhetsskapande undervisning ger eleven bättre möjligheter att kombinera kunskaper och färdigheter från olika läroämnen och att i växelverkan med andra strukturera dem till meningsfulla helheter.

Arbetsperioder då eleven undersöker helheter och kombinerar och undersöker olika vetenskapsgrenar stärker elevens förmåga att uppfatta vilken betydelse det lärda i skolan har för det egna livet och i ett vidare perspektiv för samhället och mänskligheten. Samtidigt får eleven redskap för att vidga och strukturera sin världsbild. Genom helhetsskapande arbetssätt stöds även elevens möjlighet att utveckla de olika nyckelkompetenserna.

Omfattningen och sättet på vilket man förverkligar helhetsskapande undervisning kan variera beroende på elevernas behov och målen för undervisningen. Undervisningen *kan* till exempel genomföras genom att

- studera samma tema parallellt i två eller flera läroämnen samtidigt
- dela in innehåll som hör till samma tema i perioder som följer på varandra
- ordna aktiverande evenemang såsom temadagar, olika tillställningar, kampanjer och studiebesök
- planera mångvetenskapliga lärområden som omfattar en längre period och flera läroämnen och som kan innehålla ovannämnda helhetsskapande metoder
- skapa helheter där många läroämnen samverkar

Ett samarbete med de övriga skärgårdsskolorna kring temat välmående och välbefinnande kommer att ske under läsåret. Speciellt v. 10 kommer vi att ägna detta samarbete mycket tid. Detta tema kommer att tas upp i alla årskurser och inom alla ämnen.

Skolan deltar i skolnätverket BRAVO! som syftar till att stärka konstämnenas ställning i skolorna och ge lärare verktyg att använda mera konst- och färdighetsämnen i undervisningen. Målet med nätverket är att eleverna redan i unga år får en god relation till, och ett intresse för konst och kultur. Genom nätverket får vi ta del av och dela med oss av material och goda erfarenheter av ämnesintegreringar. Under det första året riktar sig nätverket främst mot årskurs 1-6. Varje månad delas nytt material i BRAVOS materialbank som alla lärare i skolan har möjlighet att använda och jobba med. Ett exempel taget ur nätverkets materialbank är färdigt instruktionsmaterial med temat "bokpresentation genom bildkonsten". I den uppgiften är målet att eleven läser en bok, förstår innehållet och uttrycker åsikter genom boken samt att eleven presenterar innehållet på ett kreativt sätt. Materialbanken består av olika liknande ämnesintegreringar och fylls på under hela året. I vår skola försöker vi prova på nätverkets material och tävlingar under året genom samarbeten mellan klasslärare och ämneslärare i årskurs 1-6.

I åk 1-2 är ett av de viktigaste målen att eleverna lär sig läsa och skriva. Läsning och skrivning hör inte bara till ämnet "svenska" utan är en viktig del av alla ämnen och öppnar upp för mycket ny kunskap samt möjlighet att uttrycka sig. Man skriver och läser olika typer av texter i de olika ämnena, både på egen hand och tillsammans.

I åk 5-6 genomförs en ämnesövergripande helhet med temat Romarriket inom ämnena historia samt religions- och livsåskådningskunskap.

För högstadiet kommer följande ämnesövergripande områden behandlas:

Välmående: Inom fysiken, matematiken och idrotten behandlas *kraft, rörelse och arbete*. Teorin tas upp i fysik, praktiska övningar i görs idrotten, där även mätningar görs så att eleverna sedan kan göra beräkningar mha Excel i matematiken. Detta sker främst med eleverna i åk9

Välmående: Temat är *idrott som yrke/idrottsmännens och- kvinnornas arbetsvillkor*. Idrott, samhällskunskap, språk och matematiken samarbetar kring temat. Statistik, intervjuer, sporttermer och allas lika värde behandlas.

Argumentation: Inom svenska, samhällskunskap, religion-livsåskådning samt engelska kommer en ämnesövergripande helhet med temat argumentation att genomföras, där eleverna inom olika ämnesområden tränar sig på att använda *argumentationsmodeller och retoriska grepp*.

Inom samhällskunskap, religions- och livsåskådningskunskap, geografi, historia och svenska i högstadiet genomförs ämnesövergripande samarbete i form av poddavsnitt görs tillsammans med lärare och med elever. Teman som podden kan ta upp under läsåret är bl.a. valspecial med anledning av det åländska lagtings- och kommunalvalet, "Frihet och identitet", "Mänskliga rättigheter" och liknande.

Bildkonst- och slöjdundervisningen lyfter teman från de övriga ämnena under läsåret samt aktuella samhällsfrågor diskuterads och bearbetas.

4.3 Särskilda undervisningsarrangemang

Undervisningen i grundskolan kan, om det är motiverat för elevens bästa, ordnas på annat sätt än vad som anges i LL om barnomsorg och grundskola. Med hänvisning till vad som i lag benämns som särskilda undervisningsarrangemang kan en elev till exempel börja sin skolgång i årskurs två, bli befriad från ett ämne eller flyttas upp en årskurs. Motiv till att ordna undervisningen på särskilda sätt är

- om eleven till någon del redan har kunskaper och färdigheter som motsvarar grundskolans lärokurs
- om det med hänsyn till elevens förhållanden och tidigare studier är oskäligt att eleven ska genomgå grundskolans lärokurs eller
- om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

Innan skolan tillämpar särskilda undervisningsarrangemang ska elevens vårdnadshavare ges möjlighet att bli hörd. Skolföreståndaren eller skolans rektor fattar beslut om särskilda undervisningsarrangemang i samarbete med elevhälsan, men åtgärderna kräver inte överföring till specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd. Om det är motiverat ska ett åtgärdsprogram upprättas.

Detta läsår finns ingen elev vid Föglö grundskola som läser enligt särskilda undervisningsarrangemang. Skulle detta ändå bli aktuellt under läsårets gång kontaktas elevens vårdnadshavare innan skolföreståndaren fattar beslut om särskilda undervisningsarrangemang i samarbete med elevhälsan. Det kan då bli aktuellt att upprätta ett åtgärdsprogram för eleven. Före åtgärdsprogrammet fastställs ska vårdnadshavarna höras om de planerade insatserna samt godkänna de föreslagna åtgärderna.

4.4 Flexibel undervisning

Enligt LL om barnomsorg och grundskola kan kommunen ordna flexibel undervisningsform. Med undervisningsformen avses en individanpassad undervisning, lärande och stöd för utveckling som ordnas i enlighet med den allmänna läroplanen. Undervisningen kan ordnas i smågrupper, på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. En elev väljs till flexibel skolgång utgående från en ansökan som eleven eller vårdnadshavaren gör eller på initiativ av skolan. Skolföreståndare eller rektor beslutar om elevens flexibla skolgång. Flexibel skolgång förutsätter inte beslut om mångprofessionellt stöd och anpassad lärokurs men ett beslut om specialpedagogiskt stöd krävs och ett åtgärdsprogram ska upprättas.

Syftet med den flexibla skolgången är att minska avbrotten i grundskoleutbildningen och främja inkludering. Målet är att stärka elevens studiemotivation och livskompetens. Den flexibla skolgången är i första hand avsedd för elever i årskurs 7–9 som underpresterar och har svag studiemotivation och för elever som bedöms vara i riskzonen för att bli utslagna från fortsatt utbildning och arbetslivet. Undervisningen ska präglas av yrkes- och sektorsövergripande samarbete.

Undervisningen i den flexibla skolgången ska ordnas som närundervisning i skolan och i form av handledda studier på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. Studier utanför skolan är en viktig del av den flexibla undervisningsformen. Under dessa perioder har eleven rätt till handledning och undervisning av en lärare. Eleven ska ges uppgifter i enlighet med läroplanen och resultaten ska beaktas vid bedömningen.

För läsåret 2023-2024 finns ingen flexibel undervisning planerad för de elever som går i åk 7-9. Vi stödjer de elever som underpresterar genom att ge stöd i form av kärnlektioner. Skulle ett behov av mer flexibla lösningar uppstå, pga stor skoltrötthet och att studiemotivationen tryter, kommer vi att samarbeta med arbetsplatser och andra sektorer i samhället som kan stödja eleven/eleverna på ett ändamålsenligt sätt. Ett byte till flexibel undervisning sker alltid i samråd med eleven själv och med vårdnadshavaren.

4.5 Undervisning i särskilda situationer

För att ordna undervisning och stöd för en elev som till exempel är allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilda åtgärder. Omständigheterna kan bland annat vara att eleven är inskriven på sjukhus, eleven får eftervård i hemmet, eleven är patient inom barn- och ungdomspsykiatri eller att eleven på grund av psykiska eller fysiska hälsoskäl inte kan gå i den egna skolan.

Undervisningen för elever i särskilda situationer sker huvudsakligen utanför skolan och kan även ordnas genom distansundervisning. Huvudmannen för skolan där eleven är inskriven ansvarar för undervisningen. Eleven ska få det stöd som behövs vid övergången till undervisning i särskilda situationer eller återgången tillbaka till sin egen skola.

Undervisning i särskilda situationer är en individuell undervisning som anpassas helt och hållet efter varje elevs behov, förutsättningar och dagsform. Undervisningen beskrivs i ett åtgärdsprogram som görs upp av den ansvariga läraren tillsammans med berörda lärare och personal inom barn- och elevhälsan. Åtgärdsprogrammet ska innehålla en plan för hur eleven ska återgå till allmänundervisningen.

Om en elev behöver undervisning i särskilda situationer ska klassföreståndaren anmäla ärendet till skolans elevhälsogrupp. Klassföreståndaren skriver en pedagogisk bedömning som behandlas av elevhälsogruppen. På basen av de bakomliggande faktorer som framkommer utarbetar elevhälsogruppen en plan för hur undervisningen ska utföras. De pedagogiska insatser som ska utföras beskrivs i ett åtgärdsprogram som upprättas av klassföreståndaren tillsammans med specialläraren. Om behov finns ska skolpsykolog, skolkurator, skolhälsovårdare eller berörd läkare bistå med expertis då åtgärdsprogrammet upprättas.

4.6 Distansundervisning

Med distansundervisning avses en undervisning som man kan ta del av med hjälp av digitala verktyg och där läraren kan finnas med i realtid på en annan plats än den som eleven befinner sig på. Läraren och eleven är inte i samma rum. Distansundervisning ska ges av en lärare anställd av en åländsk skola till en elev i en åländsk skola. Den skola som mottar distansundervisning ska värna om undervisningsgruppens trygghet, säkerhet och välbefinnande samt trygga elevens möjligheter till kommunikation som främjar lärande. Utgående från elevens och gruppens behov ska handledning och övervakning ske enligt samma principer som i andra undervisningssituationer. Den undervisande läraren ansvarar för bedömningen.

Undervisningen i grundskolan kan ordnas som distansundervisning om skolan saknar en behörig lärare i det aktuella ämnet och en sådan inte har kunnat anställas, om distansundervisning objektivt motiveras av ett pedagogiskt mervärde (till exempel ersättande skolor) och för elever som behöver fler utmaningar eller har rätt till undervisning i särskilda situationer. Dessutom är det möjligt att ordna undervisningen som distansundervisning för en eller flera elevgrupper eller enskilda elever i exceptionella situationer då landskapsregeringen eller någon annan myndighet helt eller delvis stängt en grundskola med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar.

Distansundervisning används för att möta elevernas individuella behov, erbjuda undervisning som stöder utvecklandet av särbegåvning, fördjupa det stöd för lärande och skolgång som skolan erbjuder eller sköta undervisningen i undantagssituationer, till exempel då en elev är sjuk under en längre period. Det är möjligt för en åländsk skola att anställa en lärare som ger distansundervisning utan att befinna sig på Åland vilket till exempel kan vara aktuellt för hemspråksundervisning. Distansundervisning främjar jämlika möjligheter för eleverna till en mångsidig och god grundskoleutbildning oberoende av skolans storlek eller läge. Vid distansundervisning ska elevens ålder och förutsättningar beaktas. Lärmiljön ska vara trygg och eleven ska övervakas och handledas enligt samma principer som i andra undervisningssituationer.

Vid distansundervisning är det viktigt att se till att eleven har daglig interaktion med den undervisande läraren, att undervisningsmetoderna är anpassade till situationen och eleven. Det är även viktigt att eleverna har möjlighet till social samvaro samt att en känsla av tillhörighet skapas.

Under detta läsår kommer tillvalsspråken franska och spanska undervisas på distans

Distansundervisning sker annars vanligtvis på uppmaning från myndighetshåll. Vi följer då de förhållningsanvisningar som myndigheterna ger.

Under en distansundervisningsperiod håller vi daglig kontakt med eleverna via de datorer eller lärplattor eleverna får med hem om en distansundervisningsperiod ska inledas.

Undervisande läraren ansvarar för att kontakt sker då lektionen inleds via t.ex. teams.

Wilma används som informations- och kommunikationskanal till vårdnadshavarna.

Att kunna hålla kontakt med andra skärgårdsskolor på distans berikar undervisningen och skapar kontakter mellan såväl lärare som elever. Vi fortsätter detta läsår att öva på detta naturliga sätt att hålla kontakt genom det planerade samarbetet mellan skärgårdsskolorna via t.ex. Teams.

Om undervisande lärare finner det ändamålsenligt, kan distansundervisning också användas för att möta enskilda elevers behov till exempel vid längre planerad frånvaro. Undervisande lärare avgör då på vilket sätt och hur ofta kontakt hålls.

5 Stöd för lärande och skolgång

Stöd för lärande och skolgång innefattar lösningar för skolan som helhet, för vissa grupper och för enskilda elever i behov av stöd. Varje elev i grundskolan har rätt till adekvat handledning och stöd. Tidiga insatser för att stöda elevens lärande är viktiga. Eleven ska få tillräckligt stöd genast när behovet uppstår och det är därför viktigt att redan i ett tidigt skede identifiera svårigheter och andra faktorer, både tillfälliga och långvariga, som kan hindra och försvåra skolgång och lärande. Skolans ledning har ett särskilt ansvar för att stödåtgärderna organiseras, utvecklas och struktureras på ett sådant sätt att ansvarsfördelningen är tydlig för lärarkollegiet och andra berörda.

Stödet för lärande och skolgång omfattar även särskilt begåvade barn som behöver större utmaningar och differentiering för att upprätthålla sin studiemotivation och utvecklas i enlighet med sin potential.

5.1 Allmän pedagogiskt stöd

Det allmänpedagogiska stödet riktar sig till alla elever som tillfälligt behöver stöd för sitt lärande och sin skolgång. Detta stöd ska vara en del av skolans dagliga undervisning och handledning och genomförs bland annat så att undervisningen differentieras och individualiseras. Då eleven tillfälligt, exempelvis på grund av sjukfrånvaro eller tillfälliga svårigheter, blivit efter i undervisningen ska skolan erbjuda stödundervisning.

Stödet som ges dokumenteras i Wilma av den lärare som gett stödet. En plan för lärande görs av klassföreståndaren i samråd med den lärare som undervisar eleven i det ämne som eleven behöver stöd i. Plan för lärande bör göras upp för de elever med olika former av intyg (koncentrationsproblem, läs- och skrivsvårigheter, mm) samt då man märker att stödet behöver vara mer långsiktigt planerat.

5.2 Specialpedagogiskt stöd

Det specialpedagogiska stödet ordnas då det allmänpedagogiska stödet konstaterats vara otillräckligt, då elevens behov av stöd inte längre kan anses vara tillfälligt utan regelbundet och då situationen kräver flera, samtidigt stödåtgärder. Det allmänpedagogiska stödet som konstaterats ge effekt fortsätter

och kompletteras med annat stöd som ges vid sidan av den allmänna undervisningen. Stödformer och arrangemang som inte ger önskad eller tillräcklig effekt avslutas.

Det specialpedagogiska stödet planeras som en helhet för eleven och är till sin karaktär mera omfattande och långsiktigt än det allmänpedagogiska stödet. Alla stödsatser, förutom specialundervisning på heltid och anpassad lärokurs i ett ämne, kan användas. De sammantagna insatserna ska syfta till att stöda elevens lärande, skolgång och utveckling och motverka risken att problemen ökar och blir mera komplexa. Alla lärare kring eleven ska kontinuerligt samarbeta för att stöda elevens framsteg och utveckling. Metoder och material anpassas till elevens individuella behov. Eleven följer fortsättningsvis den allmänna läroplanen.

Vid byte av stödnivå från allmänt pedagogiskt stöd till specialpedagogiskt stöd kontaktar klassföreståndaren undervisande lärare samt elev och vårdnadshavare. En pedagogisk bedömning/utredning görs och berörda lärare fyller i vad som behöver stödas och på vilket sätt. Specialläraren fungerar som handledare. Vårdnadshavarna kontaktas när bedömningen/utredningen är gjord. Skolföreståndaren fattar beslut om överföring från allmänt pedagogiskt stöd till specialpedagogiskt stöd.

5.3 Mångprofessionellt stöd

När en elev, trots att allmän- och specialpedagogiskt stöd har ordnats, riskerar att inte nå målen för grundskolans allmänundervisning ska specialläraren ta initiativ till en pedagogisk utredning. Utgående från utredningen kan skolan, om man anser att det behövs, ta fram ett utkast till individuell plan (IP). Utkastet behandlas av elevhälsogruppen som i tillämpliga delar även kan komplettera och justera planen. Syftet med detta utkast är bland annat att konkretisera för eleven och dennes vårdnadshavare vad olika anpassningar och en överföring till ett mångprofessionellt stöd kan innebära.

Med den pedagogiska utredningen och ett eventuellt utkast till den individuella planen som grund fattar grundskole- eller utbildningschefen ett förvaltningsbeslut om mångprofessionellt stöd. Om en elev har anpassad lärokurs i tre eller flera läroämnena kan ett beslut om mångprofessionellt stöd i specialklass fattas. Ärendet bereds och föredras av skolans rektor eller föreståndare. Innan beslutet ska elev, vårdnadshavare eller dennes lagliga företrädare samt eventuellt andra sakkunniga höras. Elevens vårdnadshavare ska tillräckligt tidigt få information om de olika alternativen och om förutsättningarna för fortsatta studier på gymnasialstadiet.

I det mångprofessionella stödet kan en eller flera enskilda lärokurser anpassas individuellt så att de motsvarar elevens förutsättningar och specifika behov för lärande och skolgång. Syftet med det mångprofessionella stödet är att stöda elevens lärande, sunda tillväxt och utveckling så att det är möjligt att fullgöra grundskolan. Språklig och kulturell bakgrund, frånvaro, brist på motivation, bristfällig studieteknik eller utmaningar gällande beteende kan inte i sig vara grunder för anpassning av en lärokurs, utan eleven ska i sådana fall stödas på andra lämpliga sätt.

Det mångprofessionella stödet kan antingen ges i elevens egentliga undervisningsgrupp eller, helt eller delvis, i en särskild inrättad undervisningsgrupp eller inom träningsundervisningen. Utöver specialundervisning på hel- eller deltid kan eleven behöva till exempel omfattande elevhälsostöd,

habilitering eller annat individuellt stöd. Betydelsen av vårdnadshavarens delaktighet, ett sektorsövergripande samarbete och individuell handledning betonas. Vid behov utökar skolan användningen av den kompetens och de tjänster som social- och hälsovården tillhandahåller.

Behovet av fortsatt mångprofessionellt stöd ska granskas av den ansvariga läraren åtminstone efter årskurs två samt under årskurs sex och åtta. Om fortsatt behov av mångprofessionellt stöd genom individuellt anpassad lärokurs inte finns, ska den ansvariga läraren anhålla hos grundskole- eller utbildningschefen om att eleven överförs tillbaka allmän lärokurs. Grundskolechefen eller utbildningschefen fattar ett skriftligt beslut i ärendet.

Specialläraren eller skolföreståndaren ser till att alla bilagor som behövs finns med då anhållan om att byta stödnivå från specialpedagogiskt stöd till mångprofessionellt stöd finns med innan den skickas till utbildningschefen för beslut. Undervisande lärare bör sedan börja skriva en plan för lärande/IP och specialläraren har en handledande roll. När beslutet kommer kan sedan en plan för lärandet publiceras för vårdnadshavarna.

6 Eleverådsarbete och elevdelaktighet

Skolarbetet ska grunda sig på elevens delaktighet. De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska gälla alla elever. Eleven ska i takt med sin ålder och mognad och med stöd och uppmuntran från skolan och hemmet ta ett allt större ansvar för sin skolgång och ges medinflytande i frågor som gäller undervisningen och lärmiljön. Eleven ska få vara med och påverka samt kontinuerligt utvärdera skolverksamheten.

För årskurserna 7–9 ska det finnas ett elevråd. Ett elevråd kan finnas även för årskurserna 1–6 och i mindre skolor kan elevrådet även vara gemensamt för åk 1- 9. Elevrådet ska bestå av elevrepresentanter från varje klass eller årskurs och elevrådet ska inom sig utse en ordförande och en sekreterare. Arbetet i elevrådet ska vara en övning i demokratiskt beslutsfattande och ansvarstagande och ska handledas av en utsedd lärare eller annan pedagogisk personal. Elevrådet ska ges möjlighet till ökat elevinitiativ vad gäller skolans undervisning och övriga verksamhet. Elevrådet ska få ge synpunkter på de delar av skolans arbetsplan, trivselstadgan och andra beslut som direkt påverkar elevernas skolgång. Elevrådet ska ges möjlighet att framföra sina synpunkter innan besluten fattas av den ansvariga nämnden i kommunen. Elevrådshandledaren ska handleda och stöda elevrådet så att de har verkliga möjligheter att förstå och utföra sitt uppdrag. Eleverådsrepresentanter ska få den ledighet som behövs från skolan för att utföra uppdraget samt vid behov kompensation för den undervisning som eleven går miste om i form av stödundervisning och individuell handledning.

Elevrådet finns till för alla elever på skolan. Elevrådet är en plats för elevens röst och alla elever på skolan ska känna sig välkomna att komma med ärenden och frågor till elevrådet. Genom ett bra elevrådsarbete finns möjlighet att påverka och göra skillnad på den egna skolan. Det primära syftet med elevrådet är att eleverna ska kunna vara genuint delaktiga och känna att deras röst blir hörd.

I Föglö grundskola kan elevantalet i årskurs 7-9 variera ganska kraftigt. Föregående läsår fanns det sex elever i högstadiet och under detta läsår är det 12 elever. Eleverna har önskat att hela högstadiet ingår i elevrådet under detta läsår, vilket har bifallits, och därmed består elevrådet av tolv ordinarie medlemmar. Elevrådet representerar även de yngre eleverna i skolan. Årskurs 6 utser därför en representant till elevrådet med närvarorätt under möten.

Elevrådet kan fungera som en plattform för eleverna att få sin röst hörd och arbeta främjande för hög trivsel och gemenskap i skolan. Genom elevrådet görs eleverna delaktiga i behandlingen av arbetsplanen med tillhörande bilagor och anskaffningar till gemensamma utrymmen. Målsättningen är att eleverna genom elevrådsarbetet lär sig arbeta demokratiskt och hur initiativ och engagemang kan formas till verkliga förändrings- och förbättringsförslag. Elevrådet kan ta initiativ till förändringar och elevrådet fungerar också som en viktig instans för kollegiet och övriga kommunala organ att höra vid ärenden som rör barn och unga i kommunen i allmänhet och skolan i synnerhet. Till sin hjälp har elevrådet en handlande lärare. Elevrådet sammanträder ungefär en gång per månad eller vid behov.

Elevrådets protokoll delges alltid skolföreståndaren som tillsammans med handledande lärare ansvarar för att ärenden vid behov tas upp i kollegiet, eller annan instans som berörs, t.ex. skolbespisningen, fritids- och kulturnämnden eller bildningsnämnden.

7 Timfördelning

I landskapsförordningen om barnomsorg och grundskola har en timfördelning för alla grundskolor i landskapet fastställts. I läroplanen finns en rekommendation om hur timmarna ska fördelas mellan de olika ämnena och årskurserna. Rekommendationen ska följas på alla skolor där det är möjligt. Där det är organisatoriskt och ändamålsenligt att fördela timmarna på annat sätt kan det göras men med en motivering som ska bifogas i arbetsplanen. I rekommendationen om timfördelningen har särskild vikt lagts vid att alla läroämnen ska finnas på varje årskurs.

Tabellen fylls i enligt skolspecifik timfördelning

Ämne/ Årskurs	1	2	3	4	5	6	1-6	7	8	9	7-9	1-9
Svenska/svenska som andraspråk	6	6	5	5	6	6	34	3	3	3	9	43
Matematik	4	4	4	4	4	4	24	3	3	4	10	34
Miljö- och naturkunskap							18				17	35
Omgivningskunskap	3	3	3	3	-	-	11	-	-	-		
Biologi	-	-	-	-	1	1	2	2	2	2	5	
Geografi	-	-	-	-	1	1	2	1	1	1	3	
Fysik	-	-	-	-	1			1	1	1	3	
Kemi	-	-	-	-		1	2	1	1	1	3	
Hälsokunskap	-	-	-	-	0,5	0,5	1	1	1	1	3	
Samhällsorientering							10				11	21
Religion och livsåskådningskunskap	1	1	1	1	1	1	6	1	1	1		
Historia	-	-	-	1	1	1	3	1	1	1		
Samhällskunskap	-	-	-	-	0,5	0,5	1	1	1	1		
Konst- och färdighetsämnen							42 (32+10)				19 (16+3)	61
Musik	2	2	1	1	1	1	6	0,5	1	1	2	
Bildkonst	1	1	2	2	2	2	6	2	2	1	2	
Slöjd	2	2	2	2	2	2	8	0,5	0	1	3	
Idrott	2	2	3	3	2	2	12	2	2	2	6	
Hemkunskap		-	-	-	-	-	-	2	2	1	3	
Engelska (A1)	-	-	2	2	2	2	8	3	2	2	7	15
Elevhandledning	-	-	-	-	-	-		-	1	1	2	2
TOTALT							136				75	211
Tillvalsämnen							4				11	11 (15)
Tillvalsämne 1												
Tillvalsämne 2												
Tillvalsämne 3												
Tillvalsämne 4												
A2 språk (finska, franska, ryska, spanska, tyska)	-	-	-	-	2	2		3	3	3	9	
B2 språk (finska, franska, ryska, spanska, tyska)	-	-	-	-	-	-		2	2	2	6	
TOTALT	21	21	24	25	26	26	136– 146/150	30	30	30	86– 90/96	222– 236/246

7.1 Kursplaner tillvalsämnen

Tillvalsämnen kan vara språk eller andra ämnen och ämnesshelheter som skolan erbjuder. För varje tillvalsämne ska det göras upp en ämnesdel enligt samma struktur som de övriga läroämnena där syfte, centralt innehåll och mål samt kunskapskriterier ingår.

En vårdnadshavare till elev i åk 5-6 kan välja att eleven inte ska läsa valbart A2- språk. Eleven ska i sådana fall erbjudas möjlighet till undervisning i områden som eleven har behov av. Alternativet till undervisningen i A2-språk beskrivs i skolans arbetsplan och kan bedömas i betyget med deltagit.

I årskurserna 7–9 ska skolan erbjuda minst två främmande språk. Vilka språk som ingår i språkprogrammet fastställs i kommunens utbildningsstadga. Vid valet av språk och andra tillvalsämnen ska elev och vårdnadshavare erbjudas handledning och information. För att undervisning i tillvalsämnen ska kunna organiseras bör eleven endast byta eller hoppa av tillvalsämnen vid läsårsbyte. Vid vägande skäl kan undantag göras.

Gällande ämnet slöjd i årskurserna 7–9 ska eleven få undervisning i både teknisk slöjd och textilslöjd i både årskurs 7 och 8. Eleven ska därefter få möjlighet att välja en av slöjdformerna att fördjupa sig i under årskurs 9. Läsåret 2023-2024 är tekniska slöjdsalen stängd på grund av mikrotillväxt med gränsvärden som överstiger de tillåtna. Undervisningen för årskurs 9 genomförs i smedjan i Sjökvarteret i Mariehamn, vårterminen 2024 i väntan på en annan mer långsiktig lösning.

Det obligatoriska språket är engelska (A1) och inleds på lågstadiet i åk 3. Valfritt språk (A2) inleds i årskurs 5 och är finska. Valfritt språk (B1) inleds i årskurs 7 och är antingen tyska, franska eller spanska.

De som ej läser valfria språk har tillvalsämnena idrott, digitalt skapande och kärnämne.

Franska B1

Läroämnets övergripande syfte

Vardagliga språksituationer ska vara utgångsläget i undervisningen. Den franska kulturen och det franska samhället ska bli bekanta för eleverna.

Eleverna ska få en positiv attityd till det franska språket samt våga använda språket i tal och skrift. Undervisningen planeras utgående från elevernas intresse och mognad. Språkmaterialet ska vara så autentiskt som möjligt. Eleverna ska efter grundskolan ha färdigheter för fortsatta studier i språket.

Riktlinjer och arbetsupplägg

Huvudmoment:

- ett gott uttal
- uppfatta och förstå vardat tal
- att kunna uttrycka sig i enkla vardagliga situationer
- att läsa och förstå texter med gradvis ökat ordförråd
- att uttrycka sig i skrift

- att stava

Grammatik:

I takt med att eleverna börjar få ett ökat ordförråd och förståelse för språkets uppbyggnad blir det aktuellt med genomgång av enkla grammatiska mönster med ökad svårighetsgrad. I och med att eleverna fördjupar sig i språket lär de sig att använda det grammatiskt riktigt.

Centralt innehåll

Inom undervisningen i åk9 används följande material: Bon Voyage 3 (Liber) samt annat autentiskt material.

Tyska B1

Läroämnets övergripande syfte

Vardagliga språksituationer ska vara utgångsläget i undervisningen. Den tyska kulturen och det tyska samhället ska bli bekanta för eleverna.

Eleverna ska få en positiv attityd till det tyska språket samt våga använda språket i tal och skrift. Undervisningen planeras utgående från elevernas intresse och mognad. Språkmaterialet ska vara så autentiskt som möjligt. Eleverna ska efter grundskolan ha färdigheter för fortsatta studier i språket.

Riktlinjer och arbetsupplägg

Huvudmoment:

- ett gott uttal
- uppfatta och förstå vårt tal
- att kunna uttrycka sig i enkla vardagliga situationer
- att läsa och förstå texter med gradvis ökat ordförråd
- att uttrycka sig i skrift
- att stava

Grammatik:

I takt med att eleverna börjar få ett ökat ordförråd och förståelse för språkets uppbyggnad blir det aktuellt med genomgång av enkla grammatiska mönster med ökad svårighetsgrad. I och med att eleverna fördjupar sig i språket lär de sig att använda det grammatiskt riktigt.

Centralt innehåll

Inom undervisningen i åk 7 används följande material: Alles Deutsch ... oder was? 7 (Liber) samt annat autentiskt material.

Inom undervisningen i åk 9 används följande material: Alles Deutsch ... oder was? 9 (Liber) samt annat autentiskt material.

Spanska B1

Läroämnets övergripande syfte

Vardagliga språksituationer ska vara utgångsläget i undervisningen.

Eleven ska få kännedom om levnadsförhållanden, kultur- och samhällsliv hos de folk som talar spanska. Eleven ska lära sig att förstå talad spanska, att muntligt använda språket i enkla vardagliga situationer, att läsa, förstå och skriva okomplicerad text.

Eleverna ska få en positiv attityd till det spanska språket samt våga använda språket i tal och skrift. Undervisningen planeras utgående från elevernas intresse och mognad. Språkmaterialet ska vara så autentiskt som möjligt. Eleverna ska efter grundskolan ha färdigheter för fortsatta studier i språket.

Riktlinjer och arbetsupplägg

Huvudmoment:

- ett naturligt och korrekt uttal
- uppfatta och förstå vårdat tal
- att kunna uttrycka sig i enkla vardagliga situationer
- att läsa och förstå texter med gradvis ökat ordförråd
- att uttrycka sig i skrift
- att stava

Grammatik:

I takt med att eleverna börjar få ett ökat ordförråd och förståelse för språkets uppbyggnad blir det aktuellt med genomgång av enkla grammatiska mönster med ökad svårighetsgrad. I och med att eleverna fördjupar sig i språket lär de sig att använda det grammatiskt riktigt.

Centralt innehåll

Inom undervisningen i åk 7 -9 används följande digitala material: Digilär spanska 6-9 (Natur och kultur) samt annat autentiskt material.

Mål, kompetenser och kunskapskriterier (B1 tillvalsspråk)

I undervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara mångsidig, konkret och utveckla elevens förmåga att tro på sin egen förmåga att skapa. Genom formativa arbetsätt blir bedömningen en naturlig del av läroprocessen.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och diskussioner
- självständigt arbete enligt instruktioner
- ansvar för material.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsord 5	Kriterier för vitsord 8	Kriterier för vitsord 10
Utveckla elevens intresse för alla delområden i B1-språk samt stöda elevens självförtroende som språkutövare.	Eleven utvecklar intresse och självförtroende för alla delområden i B1-språk.	A, B, C, D, E, F, H		Intresse och självförtroende utvärderas men används inte som grund för bedömning.	
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt lärande samt skapa möjlighet för självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmågan att utvärdera sitt lärande.	B, C, E		Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.	
Förmåga att kommunicera					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsord 5	Kriterier för vitsord 8	Kriterier för vitsord 10
Uppmuntra eleven att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer och utveckla förmågan att kommunicera.	Eleven utvecklar förmåga att delta i kommunikationssituationer.		Eleven använder sig av det mest centrala ordet och uttrycksförrådet och kan berätta om elevnära situationer med enkla ord. (A1.2)	Eleven reder sig i rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner. (A1.3)	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla i gång en konversation. (A2.1)
Handleda eleven att använda olika tillvägagångssätt och språkstrategier för att nå fram med sitt budskap och förstå samtalspartnern i en muntlig kommunikationssituation.	Eleven utvecklar förmåga att använda språkstrategier för att nå fram med sitt budskap		Eleven kan be samtalspartnern att upprepa sig eller prata långsammare för att vara delaktig i samtalet. (A1.2)	Eleven deltar i kommunikation men behöver hjälpmedel. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan nonverbala uttryck. Måste relativt ofta be samtalspartnern

				eller upprepa. (A1.3)	upprepa eller förtydliga och kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation. (A2.1)
--	--	--	--	--------------------------	--

Förmåga att tolka texter

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsord 5	Kriterier för vitsord 8	Kriterier för vitsord 10
Skapa möjligheter för eleven att lyssna till olika vardagsnära, aktuella och för eleven intressanta texter.	Eleven utvecklar hörförståelse.		Eleven förstår korta satser, frågor och uppmaningar i elevnära sammanhang. (A1.2)	Eleven förstår med hjälp av kontexten långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. (A1.3)	Eleven förstår tydligt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap. (A2.1)
Handleda eleven att läsa och förstå olika texter.	Eleven utvecklar förmåga att läsa och tolka texter.		Eleven förstår mycket korta och enkla texter som anknyter till elevnära sammanhang. (A1.2)	Eleven förstår skriven text som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck och kan plocka ut enkel information ur en kort text. (A1.3)	Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla texter och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten. (A2.1)

Förmåga att producera texter

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsord 5	Kriterier för vitsord 8	Kriterier för vitsord 10
Handleda eleven att producera olika texter för olika syften och mottagare.	Eleven utvecklar förmåga att producera text för olika syften och mottagare.		Eleven kan skriva korta meningar om bekanta ämnen. (A1.2)	Eleven kan med ett begränsat uttrycksförråd skriva om vardagliga	Eleven kan skriva texter med enkla meningar och konkret ordförråd som berättar om

				ämnen samt skriva enkla meddelanden. (A1.3)	vardagliga och 10 konkreta ämnen. (A2.1)
Handleda eleven att utveckla ett basordförråd och kunskap om strukturer, fraser och idiom.	Eleven utvecklar basordförrådet och kunskapen om strukturer, fraser och idiom.		Eleven kan grundläggande ord och uttryck. (A1.2)	Eleven kan en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. (A1.3)	Eleven behärskar ett grundläggande ordförråd och många centrala strukturer. (A2.1)

Kulturellt språkbruk

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsord 5	Kriterier för vitsord 8	Kriterier för vitsord 10
Handleda eleven att utveckla sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk i sociala sammanhang kopplat till språkkulturen.	Eleven utvecklar kännedom om artigt språkbruk kopplat till språkkulturen.		Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna i rutinmässiga sociala sammanhang. (A1.2)	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i rutinmässiga sociala sammanhang. (A1.3)	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana. (A2.1)
Handleda eleven att utveckla kunskaper om kultur kopplat till språket som undervisas och skapa möjligheter för reflektion kring skillnader och likheter mellan andra kulturer och Åland.	Eleven utvecklar kunskaper om språk och kultur.		-	-	-

Färdigheter för språkstudier

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsord 5	Kriterier för vitsord 8	Kriterier för vitsord 10
Handleda eleven att utveckla elevens förståelse för språkets uppbyggnad och	Eleven utvecklar förståelsen för språkets uppbyggnad och grammatik.	A, E	Eleven kan tillämpa delar av den mest elementära grammatiken.	Eleven kan tillämpa en del strukturer och den elementära grammatiken.	Eleven behärskar de vanligaste strukturerna och en del av den

grammatik genom praktiska övningar.					elementära grammatiken.
-------------------------------------	--	--	--	--	-------------------------

Tillvals idrott, bollsport

Läroämnets övergripande syfte

Tillvalsämnets syfte är att stöda elevens välbefinnande genom att utveckla den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Undervisningen ska ge eleven positiva upplevelser, rörelseglädje, rörelseförståelse och stöda en aktiv livsstil. Fokusområde för tillvalsämnet är den fysiska och sociala utvecklingen genom olika samarbetsaktiviteter och lagsporter med olika redskap.

Riktlinjer och arbetsupplägg

I undervisningen tillämpar eleverna grundläggande färdigheter på ett mångsidigt sätt inom olika samarbets- och lagaktiviteter med olika redskap. Undervisningen ska stöda elevens välbefinnande och uppmuntra till deltagande i motionsaktiviteter som främjar hälsan. Eleven deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet. Undervisningen bedrivs i trygga och mångsidiga lärmiljöer.

Centralt innehåll

- Racket- och bollteknik samt spelövningar
- Årstidsspecifika idrottsaktiviteter
- Klädsel, utrustning och hygien
- Sambandet mellan träning, hälsa och välmående
-

Mål, kompetenser och kunskapskriterier

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsord 5	Kriterier för vitsord 8	Kriterier för vitsord 10
Vidareutveckla elevens intresse för idrott och rörelse samt utveckla elevens självförtroende som motionsutövare.	Eleven vidareutvecklar intresset och självförtroende för idrott och rörelse.	C, E, F		Intresse och självförtroende utvärderas men används inte som grund för bedömning.	
Skapa möjligheter för eleven att få positiva upplevelser av idrott, gemenskap och utveckla elevens självkänsla och självförtroende.	Eleven utvecklar självkänsla och självförtroende.	C, E, F		Självbild används inte som grund för bedömning.	
Handleda eleven att utveckla och träna sin balans och rörelseförmåga och	Eleven stärker sin balans- och rörelseförmåga.	C	Eleven deltar och tillämpar sina balans- och	Eleven kan kombinera och tillämpa sina balans- och	Eleven deltar aktivt och kombinerar och använder sina

tillämpa dem på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer.			rörelsefärdigheter i delar av idrottsundervisningen.	rörelsefärdigheter i olika övningar.	färdigheter på ett mångsidigt sätt.
Handleda eleven att utveckla teknik och förståelse för spelregler och taktik i olika racket- och bollsporter.	Eleven utvecklar teknik och förståelse för spelregler i racket- och bollsporter.	A, B, C, E, H	Eleven deltar i racket- och bollsporter och har en viss förståelse för spelregler.	Eleven har grundläggande teknik i racket- och bollsporter samt har en viss spelförståelse.	Eleven behärskar tekniker i racket- och bollsporter, har en god spelförståelse och bidrar till en god laganda.
Handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter.	Eleven deltar i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bär ansvar om gemensamma aktiviteter.	B, C, E, G, H	Eleven förstår principerna för rent spel och kan delvis ta ansvar för gemensamma aktiviteter.	Eleven följer principerna för rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.	Eleven främjar gemensamma aktiviteter genom att bidra med god stämning och uppmuntra andra.

Digitalt skapande

Läroämnets övergripande syfte

Tillvalsämnets syfte är att stöda elevens utveckling inom digitaliseringens kompetensområde. Eleven lär sig använda digital teknik för skapande och lärande på ett säkert, kritiskt och ansvarsfullt sätt. I kursen ingår datalogiskt tänkande, kunskap om digitala verktyg, kommunikation och samarbete, skapande av digitalt innehåll samt digitalt välbefinnande.

Riktlinjer och arbetsupplägg

I undervisningen tillämpar eleverna grundläggande färdigheter på ett mångsidigt sätt inom datalogiskt tänkande och digitala resurser. Eleven deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet. Undervisningen bedrivs i trygga och mångsidiga digitala lärmiljöer.

Centralt innehåll

- Filmproduktion: animation, stop motion, video
- Ljudinspelning: bakgrundsljud, röstinspelning, musik
- Foto och grafisk layout: grundläggande bildredigering, grafisk design
- Hållbarhet i digitaliseringsfrågor så som upphovsrätt, källkritiskt tänkande samt reflektion över eventuella etiska problem som kan uppstå.

Mål, kompetenser och kunskapskriterier

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9 (utöver att eleven uppnår kriterierna för vitsordet 8 så krävs följande)
Att utveckla elevernas intresse för digitalt skapande och uppmuntra till ett kreativt skapande	Eleven utvecklar ett intresse för digitalt och kreativt skapande	E, F, G		Intresse utvärderas men används inte som grund för bedömning	
Synliggöra elevens arbetsprocess och lärande genom att låta eleven ställa upp mål samt skapa möjligheter för självutvärdering och kamratrespons	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sin arbetsprocess och sitt lärande	B, D, E		Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.	
Handleda eleverna att planera, utföra och färdigställa arbeten och redogöra för digitalt skapande som process enskilt och tillsammans med andra	Eleven utvecklar förmåga att se det digitala skapande som en process	E, F, G	Eleven kan planera och delvis färdigställa arbeten	Eleven kan färdigställa sina arbeten och kan redogöra för det digitala skapandet som en process	Eleven utför och färdigställer arbeten och kan analysera sin skapandeprocess.
Handleda eleven att utveckla kunskaper inom digital bildbehandling, media och visuell kommunikation	Eleven utvecklar kunskap inom digital bildbehandling och visuell kommunikation	A, D, E, F	Eleven kan använda grundläggande funktioner i ett bildbehandlingsprogram	Eleven kan grunderna inom fotografering, film och digital bildbehandling.	Eleven kan tillämpa kunskaper kring digital bildbehandling på ett utvecklat sätt.
Handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt för att skapa musik	Eleven utvecklar förmåga att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt för att skapa musik	D, E, F, G, H	Eleven kan med handledning till viss mån använda musikteknologi för att uttrycka musik.	Eleven kan använda de möjligheterna musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.	Eleven behärskar och kan med skicklighet och kreativitet använda de möjligheterna musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik.

Handleda eleven att utveckla sin förmåga att uttrycka sina iakttagelser, åsikter, tankar och känslor visuellt med olika metoder tillämpa visuella kommunikations- och uttrycksätt för att påverka sina egna bilder	Eleven utvecklar förmåga att uttrycka sig visuellt	A, B, E, F	Eleven kan i någon mån uttrycka sina tankar och åsikter i visuell form.	Eleven kan förmedla tankar och åsikter i sitt bildskapande genom att tillämpa olika metoder.	Eleven kan på ett idérikt och kreativt sätt uttrycka sina åsikter och tankar med ett utvecklat bildspråk.
Handleda eleven att utveckla förståelse för mediaframställning och källkritiskt tänkande	Eleven utvecklar förståelse för bilders tillförlitlighet	A, C, E, H	Eleven känner till att bilder kan vara manipulerade	Eleven kan analysera mediebilder och diskutera bilders tillförlitlighet	Eleven kan reflektera kring hur bilder i media påverkar individen
Handleda eleven till att utveckla förståelse för upphovsrätt och delning och nedladdning av musik	Eleven utvecklar förståelse för upphovsrätt och delning och nerladdning av musik	C, D, H	Eleven känner till att det finns regler för nedladdning av musik.	Eleven kan i stora drag beskriva vad upphovsrätt innebär.	Eleven kan reflektera kring olika aspekter gällande delning och nedladdning av musik

Kärnämne

Läroämnets övergripande syfte

Tillvalsämnets syfte är att stöda eleven i studierna i svenska, matematik, engelska, naturkunskap, samhällskunskap samt religion och livsåskådningskunskap. Inför prov i de nämnda ämnena så används dessa lektioner till att läsa på det aktuella stoffet.

Riktlinjer och arbetsupplägg

Undervisningen sker i liten grupp och fokuserar på de ämnen som behöver repeteras mest just då.

Centralt innehåll

- Studieteknik
- Ordkunskap
- Strukturering av arbetet

Mål, kompetenser och kunskapskriterier

Detta ämne bedöms inte, bedömningen sker inom det egna kärnämnet.

